

ЗА ХАРАКТЕРНИТЕ ЧЕРТИ НА БЪЛГАРСКИЯ РАЗГОВОРЕН СИНТАКСИС

РАДОСЛАВ ЦОНЕВ

ЮГОЗАПАДЕН УНИВЕРСИТЕТ „НЕОФИТ РИЛСКИ“

radoslavsonev@swu.bg

В статията са представени накратко някои от най-специфичните особености на синтаксиса на българската разговорна реч: особените синтактични конструкции, които възникват в неофициалното общуване (повторителни, елиптични, реконструкции, хипербати, анаколуги и др.), по-различният словоред, специфичната употреба на съчинителните и подчинителните конектори (дефинирани в синтактичната литература като разговорни), честото наличие на асиндетизъм (безсъюзно свързване на отделните елементи в изказа и на различните изказвания), конкуренцията между паратаксиса и хипотаксиса, пораждаща се в разговора, и т.н. Всички тези характерни черти ярко отличават разговорния синтаксис от синтаксиса на българския книжовен (нормативен) език.

Ключови думи: синтаксис на българската разговорна реч; синтактични конструкции, словоред, асиндетизъм, паратаксис, хипотаксис

ON THE CHARACTERISTIC FEATURES OF THE SYNTAX OF SPOKEN BULGARIAN

RADOSLAV TSONEV

SOUTH-WEST UNIVERSITY “NEOPHYTE RILSKY”

radoslavsonev@swu.bg

The article briefly presents some of the most specific features of the syntax of the Bulgarian colloquial speech: the special syntactic constructions that occur in informal communication (reduplicative constructions, elliptical constructions, reconstructions, hyperbats, anacoluthons, etc.), the different word order, the specific usage of the coordinating and subordinating connectives (defined in syntactical literature as colloquial), the frequent presence of asyndetism (conjunctionless connection of individual elements in the utterance and of different utterances), the rivalry between parataxis and hypotaxis emerging in the conversation, etc. All these characteristic features clearly distinguish the colloquial syntax from the syntax of the Bulgarian literary (normative) language.

Keywords: syntax of Bulgarian colloquial speech; syntactic constructions; word order; asyndetism; parataxis; hypotaxis

1. Увод

Разговорната реч притежава специфични черти, които съществено я разграничават от писмената форма на книжовния език: недостатъчна подготвеност на изказването, неофициалност, непринуденост, липса на етикетна скованост, небрежно отношение към граматичните норми, предимно битова тематичност, богата експресивност, силно изразена субективност, зависимост от ситуацията, повишена активност на паралингвистичните фактори (мимики, жестове) и т.н. Характеристиките на устното общуване предизвикват промени на различни езикови равнища (фонетично, морфологично, текстово и лексикално), но са особено изразени в *разговорния синтаксис*, в който стремежът към максимална информативност на изказването води до съкращаване на изказа (реализиращ се чрез изпускания, прекъсвания и др.), повтораемост на части от изказа (чрез удвоявания, натрупвания на нови елементи и др.) и т.н.

Най-цялостните изследвания на разговорния български синтаксис до момента са „Синтаксис на българската разговорна реч (в съпоставка с руски, чешки и полски език)“ на Искра Ангелова (Ангелова/Angelova 1994), „Динамика в синтаксиса на съвременния български език“ на Пенка Радева (Радева/Radeva 2012), „Прагматика и устна реч“ на Йовка Тишева (Тишева/Tisheva 2014). През 2022 г. беше издадена и монографията „Българският разговорен синтаксис“ (Цонев/Tsonev 2022).

И. Ангелова поставя в центъра на своето проучване именно синтактичните явления в устното общуване. Тя описва най-специфичните синтактични конструкции в българската разговорна реч, като ги съпоставя „имплицитно“ с книжовния език и „експлицитно“ с разговорната реч на посочените славянски езици (Ангелова/Angelova 1994: 6). Авторката типизира разговорните конструкции: 1) конструкции с наличие на ирелевантен синтактичен елемент (двойно допълнение, двоен подлог, повторения), 2) конструкции с отсъствие на релевантен синтактичен елемент (конструкции с именни групи, асиндетични конструкции, рамкови конструкции) и изследва най-характерните словоредни особености на разговорния синтаксис (словоред на именната група, словоред в рамките на автономни конструкции, словоред в конструкции, които съдържат предикативни елементи). Основните изводи, до които тя достига, са, че в разговорната реч възникват явления, които нямат своя база в книжовния език; словоредът, който преобладава в комуникативен план, е рема-тема за разлика от неутралния книжовен словоред с тема-рема, който също се среща, но по-рядко; налице са специфични разговорни синтактични особености, които се реализират най-често в монопредикативните изказвания поради краткостта им; откриват се голям брой удвоявания в устната комуникация, получени в резултат на контаминацията при смяната на предварително замислената стратегия на изказването и т.н. (Ангелова/Angelova 1994)

П. Радева също изследва синтактичните особености на разговорната реч в контекста на динамичното ѝ взаимодействие с книжовната реч. Тя разширява кръга на синтактичните маркери за разговорност въз основа на анализ на автентичен материал, като си служи включително и със статистически аргументи (Радева/Radeva 2012: 9). Проучването съдържа три раздела. В първия е направена съпоставка (в търсене на сходства и различия) на най-важните формално-структурни и семантични черти на книжовната и на разговорната реч, за да се установи дали книжовната разговорна реч е автономна система, или е разновидност на книжовната реч. Вторият раздел представя езикови явления, които имат много по-висока честота в разговорната реч: начините за изразяване на експресия, синтактичната номинация, актуализацията и обмена на средства за връзка (конверсия, кондензация, иновации, асиндетонизъм, полисиндетонизъм и др.), предпочитанието към сказуеми (неусложнени и усложнени) с многочленна структура и др. В третия раздел са разгледани проявите на икономия при организацията на полипредикативни структури от смесен тип, квазиструктурите, парцелацията на комуникативните единици в разговорната реч, спонтанността (като основна, но не и като абсолютна характеристика на разговорната реч) и др. (Радева/Radeva 2012).

Й. Тишева проучва устната разговорна реч с оглед на комуникативния аспект на езика. Наред със синтактичните функции на елементите на изказването тя търси техните прагматични измерения, които се реализират в условията на реалното речево общуване (Тишева/Tisheva 2014: 6). В нейното изследване са разгледани прагматиката като лингвистична дисциплина (която динамично описва езиковите единици и тяхната реална употреба в езика при общуването), прагматичната информация (като проявяваща се при осъществяването на формата в даден контекст или ситуация), направен е преглед на някои изследвания на българската устна реч (книжовна, народна разговорна, книжовноразговорна, разговорна и др.) и на терминологичния апарат в проучването. Най-голямо внимание в работата е отделено на „словоредните механизми за маркиране на информация с различна комуникативна стойност“ и на „системата от лексикални средства, чрез които се маркира връзката между отделни елементи на дискурса“ (Тишева/Tisheva 2014: 8). Подробното изследване на словоредата в изказването включва примери и анализ на структурата на лявата периферия, на удвояването на подлога, на структурата на дясната периферия, на дясната дислокация. Лексикалните маркери на прагматичната информация са представени в началото на изказването (самостоятелно и съвместно с други прагматични частици), в средата (областта между лявата и дясната периферия) и в края на изказването (Тишева/Tisheva 2014).

Спецификите на *синтаксиса на българската разговорна реч* намират отражение в появата на особени синтактични конструкции (повторителни, елиптични и др.), своеобразен (субективен, емфатичен) разговорен слово-

ред, съперничество при използването на разговорните (съчинителни и подчинителни) конектори (в много случаи формалното заместване на един съюз с друг не води до съществена промяна в смисъла на изказването), конкуренция между паратактичните и хипотактичните отношения (което налага промяна в структурата на изказа, за да бъде възстановен точният му смисъл от комуникантите) и др.

2. Особенности на българския разговорен синтаксис

2.1. Едни от най-фреквентните конструкции в разговорния синтаксис са *повторителните синтактични конструкции*¹. Повтарянето на различни елементи на изказването поражда словно излишество, което няма аналог в българския книжовен език, но е широко разпространено в разговорните форми на останалите балкански и други (английски, руски и т.н.) езици. За подредбата на компонентите в изказите определящи фактори са личната преценка и емоционалното отношение на говорещото лице. Желанието на адресанта да натовари и подчертае комуникативно дадена част от изказа (независимо дали тя е в началото, в средата, или в края), провокира използването на множество повторения в репликата. За говорещия е важно да акцентира на тези части на изказването, които според него са недостатъчно изразителни в разговора.

2.2. *Елиптичните конструкции* (с елидирано сказуемо, подлог или други части на изказването) също са характерна особеност на разговорната реч и се откриват в различни сфери на българската устна комуникация. Елидирането на синтактични единици в неформалното общуване не възпрепятства комуникативната функция на езика. Появата на синтактични конструкции с елидирани елементи се обуславя преди всичко от желанието за езикова икономия, която при повторителните конструкции се осъществява по отношение на максималното предаване на качествена информация в общуването (а не според броя на елементите в изказването), а в елиптичните синтактични конструкции е реализирана количествено.

2.3. Неофициалното ежедневно общуване води до възникването и на някои *други специфични разговорни конструкции*, които използваме в моментите, когато не се съобразяваме с правоговорните и граматичните норми на книжовния български език. Такива са реконструкциите (собствените и чуждите възстановявания на изказванията от комуникантите), стимулните реплики (при които единият участник в диалога стимулира изказване у другия), хипербатите (прескоци с вмъкване на синтактични елементи между две съгласувани части), анаколутиите (нарушения на правилната формално-синтактична връзка между елементите на изказването) и др. Устната комуникация между хората предполага дейното участие в разговора на повече от един събеседник. Субективността и емоционалността при диалогичната реч влияят на подредбата на елементите в репликите. В процеса на общуването

комуникантите участват активно и непринудено, понякога използват паралингвистични средства (мимики, жестове и др.). Прекъсванията, застъпването на реплики, самостоятелните, чуждите и взаимните допълвания на изказванията придават особен характер на разговорната реч. Стимулните реплики, вмъкването на синтактични елементи между две съгласувани части, нарушенията на правилната формално-синтактична връзка между елементите на изказването и под. често не могат да бъдат осмислени и разбрани извън контекста на разговора, но позволяват пълноценно общуване в неофициална среда.

2.4. Разговорният словоред споделя някои от особеностите на книжовния. Позицията на подлога пред сказуемото например е предпочитана в устната комуникация, както е и в писмената. Обстоятелствените пояснения могат да бъдат както в препозиция спрямо сказуемото, така и в постпозиция, подобно на книжовния синтаксис и т.н. Словоредът на разговорната реч обаче притежава и редица специфични черти. Много по-често, отколкото в книжовния език, в разговорния синтаксис се откриват автономни конструкции, в които подлогът е след сказуемото. Често употребявани са изкази, в които сказуемото заема начална позиция (предимно когато адресатът отговаря на вече зададен от адресанта въпрос, но не само). Характерно за разговорния синтаксис е и наличието на сказуемо в края на изказването (в случаите, когато другите части на изказа са носители на по-важната информация). Своето неутрално място променя и допълнението (пряко и непряко) отново поради стремежа си към по-предна (емфатична) позиция. Много типични са постпозицията (след определяемото) за съгласуваното определение и антепозицията (преди определяемото) за несъгласуваното определение. В синтаксиса на разговорната реч е силно изразен стремежът към неофициалност и експресивност за разлика от книжовния синтаксис, при който нормативността и принципът за интелектуализация са водещи. Изказванията на говорещите се отличават с голяма свобода при структурирането и подредбата си. Адресантът е този, който определя коя част от репликата е същностна. По този начин в редица случаи неизвестната информация може да се изнесе напред. Словоредът вече не е актуален, а субективен и емфатичен. За него определящи са субективното отношение и емоционалното състояние на участниците в разговора.

2.5. В българския разговорен синтаксис е налице специфична употреба на някои *съюзни връзки*.

2.5.1. В разговорната реч на книжовния език *координационните съюзи та, на, ама, ами, пък, ту – ту, хем – хем и я – я* (определяни като разговорни в синтактичната литература) се конкурират помежду си в основните си роли – *та* и *на* при съединяване и присъединяване, *ама, ами* и *пък* при противопоставяне и съпоставяне, *ту – ту, хем – хем* и *я – я* при свързване на изкази, в които са налице паралелни действия в усложнени синтактични конструкции.

В устната комуникация понякога конектори, отнасяни към групата на съединителните съюзи, служат и за съпоставяне и противопоставяне, а конектори, принадлежащи към групата на противопоставителните (съпоставителните) съюзи, изпълняват и функция на съединяване, присъединяване и др. Така например противопоставителните (съпоставителни) съюзи *ама*, *ами* и *пък* се използват за съединяване, съединителните съюзни връзки *та* и *па* служат често за съпоставяне и противопоставяне и т.н.

Характерна за разговорния синтаксис е и конкуренцията между разговорни конектори, причислявани към различни групи съчинителни съюзи (съединителни, противопоставителни (съпоставителни), съотносителни (разделителни), но изразяващи еднакви или подобни синтактични отношения, което дава възможност за взаимното им заменяне. В комбинация с *не само* съюзите *ами* и *па* служат за добавяне на допълнителни уточняващи твърдения към първия изказ (*не само... ами и, не само... па и*). В някои от функциите си на частици *ами* (с фонетични варианти *еми*, *ми* и др.) и *пък* се конкурират с *па*: за усилване на изказа при наблягане на някакъв факт и при изразяване на опасение от нещо; за усилване на изразителността на въпросителни думи; за усилване на несъгласието в края на изказа и т.н. Показателно за конкуренцията между конектори от различни паратактични групи е съперничеството между съединителния съюз *па* и противопоставителния съюз *пък*. Съюзните връзки *пък* и *па* изпълняват някои специфични задачи за съпоставяне, които съпоставителните съюзи *ама* и *ами* не извършват: съпоставяне на две еднакви части на изказа; съпоставяне на изкази, в които се извършват едновременни или последователни действия и др. Съюзните връзки *пък* и *па* се използват и за съединяване на изкази с равностойни едновременни или последователни действия. Според етимологическите източници и двата съюза произлизат от наречието *пак*. При *пък* гласната *а* е преминала в *ъ* в безакцентна позиция (*пак* > *пък*), а *па* се е получил в резултат на изпадане на краесловното *к* (*пак* > *па*). И двете съюзни връзки са типични за разговорната реч. Въпреки че се счита, че *пък* принадлежи към групата на противопоставителните съюзи (заедно с *а*, *ала*, *ама*, *ами*, *но*, *обаче* и др.), а *па* (подобно на *и*, *та* и др.) към съединителните, реално те изпълняват аналогични роли в устното общуване. Налице е конкуренция на съюзите по функцията им и те много лесно могат да заместят, без да се променя смисълът на изказването, напр.: *Първо искаше Бейби аморе / после телефон // па сега ми ревеш за таблет //* вм. *Първо искаше Бейби аморе / после телефон // пък сега ми ревеш за таблет //*; *Че беше тъп / тъп беше / пък за сметка на това бая хитър //* вм. *Че беше тъп / тъп беше / па за сметка на това бая хитър //* и т.н. Заради взаимозаменяемостта на *па* и *пък*, еднаквия им произход и близкото им значение може да се предположи още по-честото им обединяване в бъдеще, при което *па* е възможно да бъде възприеман по-скоро като вариант на *пък*, а не като отделен съюз от различна група, с различни функции и значение.

Много често в неофициалното общуване разговорните съчинителни конектори се използват и като частици с цел усилване на изказа и допълнителна експресия. В тази си роля понякога те губят семантичните си нюанси и отново се конкурират: при изразяване на съгласие, задоволство, потвърждение и др.; при изразяване на изненада, учудване, недоумение и др.; при увещаване, подкана и др.; за въвеждане на пауза в началото на изказа – при колебание, при нежелание за отговор и при обмисляне на отговора и т.н.

Освен самостоятелно разговорните съчинителни съюзни връзки (с техните фонетични варианти) се употребяват в разговорната реч и в съчетание с други съюзи или частици за усилване на значенията им и експресивността на изказванията.

Разговорните координационни конектори се използват и в специфични синтактични разговорни конструкции: в анаколути; в некомуникативни емоционални изказвания; в изкази, в които се удвояват (най-често при колебание); в рамкови конструкции; в подчинени изкази, които предхождат главния; в изказвания, които са съчинителни по форма, но могат да бъдат и подчинителни по функция и др.

Съюзите *та* (с фонетични варианти *тъ* и др.), *па* (с фонетични варианти *пъ* и др.), *ама* (с фонетични варианти *амъ*, *ъмъ*, *ам*, *ма*, *мъ*, *мъ* и др.), *ами* (с фонетични варианти *еми*, *ъми*, *ам*, *ъм*, *ми* и др.), *пък*, *ту – ту*, *хем – хем* (с фонетични варианти *ем*, *хем – ем*, *ем – хем*, *ем – ем*) и *я – я* с много от посочените синтактични задачи и роли се използват повсеместно (с някои изключения) и в българските диалекти.

Те са регистрирани и в редица произведения на художествената литература, в които авторите ги включват като съюзи и в служба на частици в речта на своите герои, за да подчертаят народния характер на техните изказвания, но и в авторовата реч като говорна особеност на региона, от който е родом писателят, или когато авторът цели да подчертае разговорността и неофициалността на своето общуване с читателя.

Независимо от произхода им (славянски или неславянски) ролите и употребата на разговорните съчинителни съюзи в българския език не се различават съществено (въпреки някои специфики) от начина, по който се използват и в други езици на Балканите (гръцкия и турския), най-вече заради сходните синтактични задачи, които тези конектори изпълняват в официалната и в неофициалната комуникация.

2.5.2. Честото използване на *субординационни съюзи* от типа на *макар, дете* (с фонетичен вариант *дет*), *де, където* (с фонетичен вариант *къдет*), *що, къде* и др. (маркирани като разговорни в синтактичната литература) също е типична особеност на българската устна комуникация. Хипотактичните разговорни конектори (като съюзи и като частици) се включват в специфични разговорни изкази: анаколути, изказвания, в които се удвояват – самостоятелно или с допълнителен елемент, рамкови конструкции и т.н. Те

изразяват разнородни синтактични отношения и служат за въвеждане на разнообразни подчинени изкази: определителни, подложни, подчинени обстоятелствени (за време, за място, за причина, за отстъпка и т.н.) и др.

В различни синтактични роли и позиции те се откриват в говори от цялата българска езикова територия. Регистрирани са и в редица произведения на художествената проза, в които авторите ги включват като съюзи и в служба на частици най-вече в речта на своите герои, за да открият народния характер на техните изказвания, но се използват и в поезията като подходящи за стихотворения, в които трябва да се спази поетичният ритъм и стихосложението.

Използването на неизменяемите относителни местоимения и наречия *дето* (с фонетичен вариант *дет*), *де*, *където* (с фонетичен вариант *къдет*), *що* и *къде* за свързване на подчинени атрибутивни изкази към главния вместо изменяемото относително местоимение *който* (във всичките му форми) е често срещано явление в разговорната реч. Традиционният стремеж към употреба на разговорни неизменяеми форми при въвеждане на подчинителни конструкции, който е характерен за устната комуникация, се реализира и в медийната реч. Желанието на журналистите от електронните и печатните средства за масова информация към установяване на по-голяма близост с разговорната реч, присъща на неформалното общуване между хората, провокира използването на разговорни конектори в телевизията, радиото, таблоидната преса и др.

Характерното за разговорната реч използване на въпросителните местоимения (*кой*, *коя*, *коя*, *коя*, *какъв*, *каква*, *какво*, *какви*, *колко*) във функция на съюзни връзки вместо относителните местоимения (*който*, *която*, *кото*, *които*, *какъвто*, *каквато*, *каквото*, *каквито*, *колкото*), на въпросителното местоименно наречие-съюз *кога* (*докога*, *откога* и др.) вместо относителното местоименно наречие-съюз *когато* (*докогато*, *откогато* и др.), на въпросителното местоименно наречие съюз *къде* (*докъде*, *откъде* и др.) вместо относителното местоименно наречие съюз *където* (*докъдето*, *откъдето* и др.) и на въпросителното местоименно наречие съюз *как* (*откак* и др.) вместо относителното местоименно наречие съюз *както* (*откакто* и др.), при което е налице формално изпускане на морфологичния елемент *-то*, от съвременен гледище се свързва преди всичко с диалектна подкладка, тъй като в такава служба те са характерни за българските западни говори. Всъщност в тези случаи се осъществява и опосредствена връзка на подчинителните съюзни връзки с по-старите форми без *-то* при въпросителните, относителните и т.н. местоимения.

В устната комуникация се открива и специфичната разговорна употреба на отделни книжовни съюзни връзки (*щото* (с фонетичен вариант *шото*), *само да*, *че* и др.), която е резултат от средищното място на разговорната реч между нормативния книжовен език и българските диалекти.

Откроява се противоречието между по-честото използване на някои сложни съюзи (напр. *макар че, макар и, макар (и) да* и др. вместо простата форма *макар*) и същевременно опростяването на съюзите в разговорната реч и употребата на прости съюзи вместо съответните сложни (*да* вм. *за да, че* вм. *затова че* и др.), както и на редуцираните фонетични варианти на съюзните връзки вместо пълните (напр. *дет* вм. *дето, докат* вм. *докато, къдет* вм. *където, щото (шото)* вм. *защото* и др.). Тази на пръв поглед противоречива тенденция най-вероятно е аналогична с провокираното от стремежа към езикова икономия засилено използване едновременно на елиптични конструкции (в които изпадат елементи от изказа или цели изказвания) и повторителни конструкции (при които многократно се повтарят и добавят елементи) в разговорната реч. В неофициалното общуване икономията невинаги е според броя на единиците в говорната комуникация, тъй като основна е информативността. Ако при съкращаването езиковата икономия се реализира количествено, то при повтарянето се осъществява по отношение на качеството на общуването.

2.5.3. Редовното използване на изследваните разговорни конектори *в говори от различни географски области на България и в творчеството на най-популярните български писатели* е една от основните предпоставки за тяхното навлизане и съхраняване в разговорната форма на книжовния български език за разлика от съчинителни съюзни връзки като *недò, демèк* и подчинителни съюзи като *бир да, бир че, дèка, доклè, зер, òти* и др., които са останали в диалектната сфера на общуване и се възприемат като непрестижни в неофициалната и непринудената комуникация извън ограничената териториално или социално среда на събеседниците.

2.6. В книжовния език съчинителните и подчинителните отношения в изречението са ясно определени. В устната комуникация се реализира силната *конкуренция между хипотактичните и паратактичните отношения*, тъй като паратактичните и хипотактичните връзки често биват нарушавани. Това нарушение на синтактичния строеж на изказа се осъществява както чрез смесването на съюзните връзки по форма и по смисъл, така и чрез изпадане на някой от свързващите елементи. Откриват се редица случаи, в които съчинителни по форма съюзи в изказването могат да бъдат възприемани като подчинителни по смисъл и обратното – подчинителни по форма съюзи изразяват и съчинителни синтактични отношения. Такова смесване на паратаксиста и хипотаксиста е налице и при асиндетичните (безсъюзни) конструкции, в които липсата на съюзи провокира по-свободното и понякога противоречиво тълкуване на синтактичните връзки в изказванията.

Въпреки че в асиндетичните конструкции съюзът като обединителен елемент формално отсъства, в процеса на комуникация адресатът го възстановява и преценява типа на синтактичната връзка с помощта на контекста. По-свободният строеж на разговорните изкази позволява и по-свободното

и неограничено от каноните на книжовния език възприемане на казаното от участниците в общуването. Елидираните връзки могат да бъдат възстановени както като паратактични, така и като хипотактични. Тази свобода при интерпретирането на изказването е една от основните предпоставки за конкуренцията между паратаксиса и хипотаксиса в разговорната реч.

Изказванията с паратактични връзки като подчинителни и хипотактични връзки като съчинителни и безсъюзните изкази се различават структурно (в първите съюзите са едни по форма, а други по смисъл, а в асиндетичните конструкции конекторите изцяло липсват), но те си приличат по нарушаването на смисловата цялост на изказването. И при едните, и при другите се налага участниците в общуването да променят формалния строеж на изказа, за да възстановят точния му смисъл.

3. Заключение

Особените синтактични конструкции, които възникват в неофициалното общуване (повторителни, елиптични, реконструкции, хипербати, анаколуги и др.), по-различният словоред, специфичната употреба на съчинителните и подчинителните конектори (определяни в синтактичната литература като разговорни), честото наличие на асиндетизъм (безсъюзно свързване на отделните елементи в изказа и на различните изказвания), конкуренцията между паратаксиса и хипотаксиса и т.н. формират голяма част от характерните черти на българския разговорен синтаксис, които ярко го отличават от синтаксиса на българския книжовен (нормативен) език.

БЕЛЕЖКА / NOTE

¹ По-подробно и с конкретни примери за различните видове разговорни конструкции, както и за специфичната употреба на разговорните конектори в изказванията вж. у Р. Цонев (Цонев/Tsonev 2022).

ЛИТЕРАТУРА

- Ангелова 1994: *Ангелова, И.* Синтаксис на българската разговорна реч (в съпоставка с руски, чешки, полски език). София, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“.
- Радева 2012: *Радева, П.* Динамика в синтаксиса на съвременния български език. Велико Търново, Университетско издателство „Св. св. Кирил и Методий“.
- Тишева 2014: *Тишева, Й.* Как говори съвременният българин. Т. 2. Прагматика и устна реч. София, ФНИ – Фондация „Фокус“.
- Цонев 2022: *Цонев, Р.* Българският разговорен синтаксис. Благоевград, Университетско издателство „Неофит Рилски“.

REFERENCES

- Angelova 1994: *Angelova, I.* Sintaksis na balgarskata razgovorna rech (v sapostavka s ruski, cheshki, polski ezik). Sofia, Universitetsko izdatelstvo “Sv. Kliment Ohridski”.

Radeva 2012: *Radeva, P.* Dinamika v sintaksisa na savremenniya balgarski ezik. Veliko Tarnovo, Universitetsko izdatelstvo “Sv. sv. Kiril i Metodiy”.

Tisheva 2014: *Tisheva, Y.* Kak govori savremenniyat balgarin. T. 2. Pragmatika i ustna rech. Sofia, FNI – Fondatsiya “Fokus”.

Tsonev 2022: *Tsonev, R.* Balgarskiyat razgovoren sintaksis. Blagoevgrad, Universitetsko izdatelstvo “Neofit Rilski”.

✉ Доц. д-р Радослав Цонев

Югозападен университет „Неофит Рилски“

ул. „Иван Михайлов“ № 66, 2700 Благоевград

✉ *Assoc. Prof. Radoslav Tsonev, PhD*
South-West University “Neophyte Rilsky”
66 Ivan Mihailov str., 2700 Blagoevgrad